

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційної роботи здобувача ступеня доктора філософії Листухи Михайла Михайловича на тему: «ПОСІВНІ ЯКОСТІ ТА ВРОЖАЙНІ ВЛАСТИВОСТІ НАСІННЯ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД ТЕХНОЛОГІЧНИХ ЗАХОДІВ ВИРОЩУВАННЯ», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 201 – Агрономія.

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ № 3

засідання відділу насінництва та агротехнологій Миронівського інституту пшениці імені В.М. Ремесла НААН України від 20 травня 2026 р.

Присутні: *Сіроштан А.А.*, кандидат с.-г. наук, старший дослідник, завідувач відділу насінництва та агротехнологій; *Кавунець В.П.*, кандидат с.-г. наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник; *Дергачов О.Л.*, кандидат с.-г. наук, провідний науковий співробітник; *Заїма О.А.*, кандидат с.-г. наук, провідний науковий співробітник; *Багатченко В.М.*, кандидат с.-г. наук, науковий співробітник; *Листуха М.М.*, аспірант.

СЛУХАЛИ: доповідь здобувача Листухи Михайла Михайловича на тему: «Посівні якості та врожайні властивості насіння пшениці озимої залежно від технологічних заходів вирощування», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 201 – Агрономія, яка була затверджена на засіданні вченої ради Миронівського інституту пшениці імені В.М. Ремесла НААН України, протокол № 11 від 12 листопада 2021 р.

Наукові дослідження за темою дисертації виконано впродовж 2022–2024 рр. у відділі насінництва та агротехнологій Миронівського інституту пшениці імені В.М. Ремесла НААН України у рамках ПНД № 13 «Зернові, круп'яні, зернобобові культури», відповідно до завдань: 13.00.14.04.П «Удосконалення насінницької технології вирощування нових сортів пшениці озимої для умов Правобережного Лісостепу України» (2021–2023 рр.; № державної реєстрації 0121U100436); 13.00.14.07.П «Оптимізація технологічних прийомів виробництва насіння пшениці озимої та ярої в умовах Лісостепу України» (2024–2025 рр.; № державної реєстрації 0124U000053).

Науковий керівник: *Сіроштан Андрій Анатолійович*, кандидат сільськогосподарських наук, старший дослідник, завідувач відділу насінництва та агротехнологій Миронівського інституту пшениці імені В.М. Ремесла НААН України.

Здобувач ступеня доктора філософії Листуха М.М. у своїй доповіді висвітлив та науково обґрунтував основні результати досліджень, детально сформулював висновки й надав обґрунтовані рекомендації для виробництва.

Доповідачу було задано дев'ять запитань, на які він чітко та змістовно дав відповіді.

В обговоренні дисертаційної роботи і доповіді здобувача взяли участь:

1. Сіроштан А.А., кандидат с.-г. наук, с.д.
2. Кавунець В.П., кандидат с.-г. наук, с.н.с.
3. Дергачов О.Л., кандидат с.-г. наук.
4. Заїма О.А., кандидат с.-г. наук.
5. Багатченко В.М., кандидат с.-г. наук.

УХВАЛИЛИ: Дисертаційну роботу Листухи Михайла Михайловича на тему «Посівні якості та врожайні властивості насіння пшениці озимої залежно від технологічних заходів вирощування», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 201 – Агронімія, рекомендувати до захисту виходячи з таких положень, що представлені і виносяться на захист:

1. Обґрунтування вибору теми дослідження та її зв'язок з планами наукових робіт інституту

Добре налагоджене насінництво пшениці озимої відіграє важливу роль у реалізації селекційних досягнень та забезпеченні виробництва високоякісним насіннєвим матеріалом. За сівби насінням із високими врожайними та посівними якостями забезпечується повноцінність сходів, належна густина посівів, ріст і розвиток рослин, поліпшується стійкість до несприятливих абіотичних та біотичних чинників. Дослідженням щодо впливу умов вирощування насіння на урожайність, посівні якості та врожайні властивості присвячено багато наукових праць відомих вчених: Кіндрука М.О., Гаврилюка М.М., Гізбуліна Н.Г., Кавунця В.П. та ін. Ними досліджено основні технологічні передумови формування високоякісного насіння пшениці. Віддаючи належне науковому та практичному значенню досліджень названих авторів, у насінницькій технології вирощування пшениці озимої низка аспектів наразі є недостатньо вивченими. Зокрема щодо впливу попередників, строків сівби, норм азотних добрив і хімічних препаратів на формування врожайності і посівних якостей насіння пшениці озимої нових сортів.

Тому вивчення впливу попередників, строків сівби, норм азотних добрив і хімічних препаратів на формування врожайності і посівних якостей насіння нових сортів пшениці озимої, надзвичайно важливе для детального наукового пізнання, що і визначає актуальність досліджень за темою дисертації, її наукову

новизну та практичну цінність для сільськогосподарського виробництва України.

2. Формування наукового завдання, нове розв'язання якого отримано в дисертації

Мета дисертаційної роботи – встановлення особливостей формування урожайності, посівних якостей і врожайних властивостей насіння сортів пшениці м'якої озимої залежно від попередників і строків сівби, а також внесення азотних добрив, фунгіцидів та інсектицидів в умовах центрального Лісостепу України.

Для досягнення поставленої мети необхідно було вирішити наступні завдання:

- встановити залежність урожайності і посівних якостей насіння сортів пшениці м'якої озимої від попередників і строків сівби;
- визначити урожайність та якість насіння залежно від внесення різних норм азотних добрив;
- виявити вплив застосування фунгіцидів й інсектицидів на урожайність та посівні якості насіння сортів пшениці м'якої озимої;
- визначити врожайні властивості насіння у сортів пшениці м'якої озимої залежно від застосування на насінницьких посівах агротехнічних прийомів;
- встановити економічну ефективність вирощування базового насіння сортів пшениці м'якої озимої залежно від агротехнічних прийомів та засобів захисту.

3. Наукові положення, розроблені особисто дисертантом, їх новизна та ступінь обґрунтованості і достовірності

Наукова новизна одержаних результатів полягає у виявленні особливостей формування урожайності, посівних якостей та врожайних властивостей насіння сортів пшениці м'якої озимої (МПП Ассоль, МПП Дніпрянка, Естафета миронівська) залежно від попередників, строків сівби, внесення норм азотних добрив, а також фунгіцидів та інсектицидів в умовах центральної частини Лісостепу України.

Уперше в умовах центральної частини Лісостепу України встановлено, особливості формування насінневої продуктивності і посівних якостей насіння нових сортів пшениці м'якої озимої залежно від попередників та строків сівби, визначено оптимальні норми внесення азотних добрив на посівні якості та біологічні властивості насіння пшениці м'якої озимої залежно від строків сівби та попередників, обґрунтовано доцільність застосування фунгіцидів та інсектицидів на посівах пшениці м'якої озимої в різні етапи органогенезу,

встановлено формування врожайних властивостей насіння залежно від антропогенних чинників.

Удосконалено елементи технології вирощування насіння нових сортів пшениці м'якої озимої в умовах центрального Лісостепу України, що забезпечує підвищення врожайності, збільшення виходу кондиційного насіння, його маси, а також покращення посівних якостей і врожайних властивостей.

Набули подальшого розвитку положення щодо формування врожайності та посівних якостей насіння залежно від сортового складу, гідротермічних умов вирощування, норм внесення азотних добрив, засобів захисту рослин, попередників та строків сівби.

4. Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора:

За темою дисертаційної роботи опубліковано дев'ять наукових праць, із яких три статті у фахових наукових виданнях України, чотири тези доповідей, дві методичні рекомендації.

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Сіроштан А. А., Листуха М. М. Особливості формування врожайності та посівних якостей насіння пшениці м'якої озимої залежно від попередника, строку сівби та добрив. *Plant Varieties Studying and Protection*. 2025. Том 21, № 4. С. 215–223. <https://doi.org/10.21498/2518-1017.21.4.2025.346239> (50 % авторства: планування і виконання експерименту, аналіз даних).

2. Сіроштан А. А., Листуха М. М. Вплив комплексного захисту рослин на врожайність та посівні якості насіння пшениці м'якої озимої. *Аграрні інновації*. 2026. № 35. С. 306–312. DOI: <https://doi.org/10.32848/agrар.innov.2026.35.43> (50 % авторства: планування і виконання експерименту, аналіз даних).

3. Листуха М. М. Оцінювання врожайних властивостей насіння пшениці м'якої озимої за морфотипами зародків залежно від проведення різних агротехнічних заходів. *Plant Varieties Studying and Protection*. 2026. Том 22, № 1. С. 47–54. <https://doi.org/10.21498/2518-1017.22.1.2026.357582>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

4. Листуха М. М. Урожайність та посівні якості пшениці м'якої озимої залежно від попередників і строків сівби. *Селекція, генетика та технології вирощування сільськогосподарських культур: матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених і спеціалістів* (21 квітня 2023 р., с. Центральне). с. Центральне, 2023. С. 71–72.

5. **Листуха М. М.** Урожайність та посівні якості насіння пшениці озимої залежно від фону живлення. *Стан і перспективи розробки та впровадження ресурсощадних, енергозберігаючих технологій вирощування сільськогосподарських культур*: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (21–22 листопада 2023 р., м. Дніпро). Дніпро, 2023. С. 122–123.

6. **Листуха М. М.,** Сіроштан А. А., Кавунець В. П., Дергачов О. Л. Вплив попередників і строків сівби на врожайність та посівні якості насіння пшениці м'якої озимої. *Талановита організатор, вчена-практик, педагог: присвячено 85-річчю від дня народження докторки біологічних наук, професорки Любові Калинівни Тараненко*: матеріали круглого столу (16 квітня 2024 р., НААН, ННСГБ, Ін.-т історії аграр. науки, освіти та техніки, МОН України, ЗВО «ПДУ»; наук. ред. В.А. Вергунов. м. Київ). Вінниця: ТВОРИ, 2024. С. 123–124. (30 % авторства: планування і виконання експерименту, аналіз даних).

7. **Листуха М. М.** Насіннева продуктивність сортів пшениці м'якої озимої залежно від попередників, строків сівби і норм азотних добрив. *Селекція, генетика та технології вирощування сільськогосподарських культур*: матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених і спеціалістів (19 квітня 2024 р., с. Центральне). с. Центральне, 2024. С. 101–102.

Наукові праці, які додатково відображають результати дисертації

8. Демидов О. А., Сіроштан А. А., Кавунець В. П., Дергачов О. Л., Заїма О. А., Центило Л. В., **Листуха М. М.**, Каліцінська О. Б., Правдзіва І. В., Малєончук О. В., Дяченко Л. В., Лось Р. М. Технологія вирощування насіння пшениці озимої (Методичні рекомендації) / за ред. кандидатів с.-г. наук А. А. Сіроштана, В. П. Кавунця. Центральне, 2023. 37 с. (10 % авторства: планування і виконання експерименту, аналіз даних).

9. Демидов О. А., Сіроштан А. А., Кавунець В. П., Заїма О. А., Дергачов О. Л., Центило Л. В., Каліцінська О. Б., Бордюг А. М., **Листуха М. М.**, Багатченко О. В., Правдзіва І. В., Малєончук О. В., Землін І. М., Березанський Н. О. Процес виробництва насіння пшениці озимої в умовах Лісостепу України (Методичні рекомендації) / за ред. А. А. Сіроштана, В. П. Кавунця. Центральне, 2025. 36 с. (10 % авторства: планування і виконання експерименту, аналіз даних).

5. Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація за структурою, мовою та стилем викладання відповідає вимогам МОН України.

6. Дотримання принципів академічної доброчесності. Під час вивчення матеріалів дисертації, аналізу наукових публікацій автора не було виявлено ознак порушення академічної доброчесності, а саме академічного плагіату, фабрикації та фальсифікації результатів дослідження. Таким чином, дисертаційна робота Листухи Михайла Михайловича визначається самостійною оригінальною працею та не містить порушень академічної доброчесності.

7. Рекомендації дисертації до захисту:

1. Враховуючи актуальність теми дослідження, обґрунтованість, наукову новизну і практичне значення одержаних результатів, ступінь їх впровадження у виробництво, достатню повноту викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях, відповідність роботи вимогам постанови Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових закладах)», наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеню доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», дисертаційна робота Листухи Михайла Михайловича є завершеною науковою працею, яка рекомендується до прилюдного захисту в спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 201 – Агрономія.

2. Подати до Вченої ради Миронівського інституту пшениці імені В.М. Ремесла Національної академії аграрних наук України пропозицію про утворення спеціалізованої вченої ради для розгляду та проведення разового захисту дисертації Листухи Михайла Михайловича: «Посівні якості та врожайні властивості насіння пшениці озимої залежно від технологічних заходів вирощування», у складі:

Голова спеціалізованої вченої ради: Кириленко Віра Вікторівна, доктор с.-г. наук, старший науковий співробітник, заступниця директора з наукової роботи Миронівського інституту пшениці В.М. Ремесла НААН України.

Члени ради:

Перший рецензент: Гуменюк Олександр Володимирович, кандидат с.-г. наук, старший дослідник, завідувач лабораторії селекції озимої пшениці Миронівського інституту пшениці В.М. Ремесла НААН України;

Другий рецензент: Пикало Сергій Володимирович, кандидат біологічних наук, старший дослідник, провідний науковий співробітник відділу біотехнології, генетики і фізіології Миронівського інституту пшениці В.М. Ремесла НААН України;

Перший офіційний опонент: Рябовол Ярослав Сергійович, доктор с.-г. наук, доцент, доцент кафедри рослинництва Уманського національного університету МОН України;

Другий офіційний опонент: Дмитренко Юлія Михайлівна, кандидат с.-г. наук, доцент, доцент кафедри генетики, селекції і насінництва ім. проф. М.О. Зеленського Національного університету біоресурсів і природокористування МОН України.

Головуючий на засіданні, завідувач
відділу насінництва та агротехнологій,
кандидат с.-г. наук, с.д.

Андрій СІРОШТАН

Підпис Сіроштана А.А. засвідчує
Провідний фахівець з кадрової роботи
Миронівського інституту пшениці
імені В.М. Ремесла НААН України

Неля ХОРОШКО